

**Vastaus valtuustoaloitteeseen 12.6.2024 - Työikäisten omaishoitajien terveystarkastukset
lainsäädännön edellyttämälle tasolle - SDP aluevaltuustoryhmä
4576/00.02.04.00/2024**

Aluehallitus 27.11.2024 § 265

Lisätiedot	Toimialuejohtaja Susanna Wilén susanna.wilen@siunsote.fi Puh. 013 330 4042
Päätösehdotus	Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi: Aluehallitus antaa valtuustoaloitteeseen alla olevan vastauksen aluevaltuustolle, ja esittää että aloite todetaan loppuun käsitellyksi.
Päätös	Hyväksyttiin.
Selostus	<p>Valtuustoaloitteessa esitetään työikäisten sopimusomaishoitajien terveystarkastusten käynnistämistä mahdollisimman pian.</p> <p>Omaishoidon tuesta säädetään omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005). Omaishoidon tuen myöntämisen yhtenä edellytyksenä on, että hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Ikääntyneiden omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset perustuvat ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystarkastuksista annettuun lakiin (980/2012). Työikäisten omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset perustuvat terveydenhuoltolakiin (1326/2010).</p> <p>Hyvinvointi- ja terveystarkastuksien tavoitteena on edistää omaishoitajan jaksamista ja täten tukea koko perhettä.</p> <p>Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat maksuttomia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 1) kohdan perusteella. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksista vastaa terveydenhuollon ammattihenkilöt.</p> <p>Siun sotessa alle 65-vuotiaiden omaishoitajien terveystarkastuksia on tehty vuonna 2023 10 kappaletta ja vuonna 2024 15 tarkastusta. Nämä tarkastukset on tehty ikäneuvolan toimesta. Selvityksen mukaan maakunnan terveysasemilla ei ole tehty vuoden 2024 aikana yhtään alle 65- vuotiaiden omaishoitajien terveystarkastusta. Selvityksessä nousi esiin, ettei terveysasemille ole ohjautunut asiakkaita, eivätkä he ole ottaneet yhteyttä terveysasemalle hyvinvointi - ja terveystarkastusten osalta.</p> <p>Terveysasemilla ei ole käytössä erillistä terveystarkastusrunkoa, mutta tähän asiakasryhmään kuuluvia asiakkaita on hoidettu hoitajan toimesta</p>

esim. pitkäaikaissairaanhoidajien vastaanotolla tai muun yhteydenoton yhteydessä. Erillisiä hyvinvointi- ja terveystarkastuksia ei ole toteutunut. Vastaanotoilla on toteutettu lähinnä verikokeiden/verenpaineen ja muun terveyden seurantaa, hoidon ohjausta/järjestämistä sekä haastateltu asiakasta kartoittaen yleistä terveydentilaa ja jatkohoitoihin liittyvien asioiden hoitoa.

Ikääntyneiden palvelujen toimialue vastaa sosiaalipalveluna annettavasta omaishoidosta sekä ikäihmisten perhehoidosta. Siun soteen Ikääntyneiden palvelujen toimialueelle on perustettu vuonna 2023 omais- ja perhehoitokeskus Onneli. Pääosin puhelimitse toimiva osaamiskeskus on perustettu palvelemaan omais- ja perhehoitajia sekä Siun soten ammattilaisia ja sidosryhmiä.

Omais- ja perhehoitokeskus Onnelissa ei ole mahdollista tehdä omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksia, sillä Onnelissa tuotetaan sosiaalipalveluja ei terveystarkastuksia. Omaishoitajana toimivan terveystiedot eivät kuulu sosiaalihuollon tietoihin. Ikääntyneiden palveluissa on selvitetty useiden vuosien ajan, kuinka Siun sote voisi toimia yhdenvertaisesti omaishoitajia kohtaan ja tarjota kaikenikäisille hoitajille hyvinvointi- ja terveystarkastukset. Mm. omaolon hyödyntämistä pohdittiin etätarkastuksina toteutuvaksi kehittämishankkeissa yhteistyössä Etelä- ja Pohjois-Savon kanssa. Tämä ei kuitenkaan edennyt käytäntöön saakka Siun sotessa.

Ikäneuvolan kanssa yhteistyössä on saatu aikaan iäkkäiden omaishoitajien hyvinvointi- ja tervetarkastukset ja lisäksi on pohdittu, olisiko ikäneuvolalla resurssia tarjota tarkastus kaiken ikäisille, mutta tiettävästi ei.

Voidaan siis todeta, että iäkkäiden omaishoitajien osalta hyvinvointi- ja terveystarkastusten tekemisessä on Siun sotessa edistytty ja heille on voitu osoittaa kanava, jonne iäkkäät omaishoitajat voivat olla yhteydessä tarkastuksen saamiseksi. Nyt tarkastukset eivät vielä mahdollistu samanlaisella sapluunalla työikäisille, joten terveystarkastukset ja ikääntyneiden palvelut tulevat tiivistämään yhteistyötä hyvinvointi- ja terveystarkastusten aikaansaamiseksi myös muille kuin iäkkäille omaishoitajille. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksia toivotaan järjestettäväksi myös vuosittain tehtävässä kyselyssä, joka on suunnattu omaishoitoperheille. Kesällä 2024 Onnelin koordinoiman Omaishoitajakyselyn mukaan 171 omaishoitajaa kertoi käyneensä hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa. Kyselystä ei selviä minkä ikäisiä tarkastuksessa käyneet ovat olleet ja on hyvin todennäköistä, että ovat vanhuuseläkkeellä olevia omaishoitajia, joiden hyvinvointi- ja terveystarkastukset toteuttaa Ikäneuvola.

Terveysasemilla en on valmius järjestää jatkossa hyvinvointi ja terveystarkastuksia työikäisille työikäisille omaishoitajille. Tarkastukset tehdään terveysasemilla sairaanhoidajan vastaanotolla.

Jatkossa Onnelista ohjataan työikäiset omaishoitajat sopimuksen tekovaiheessa ottamaan yhteyttä lähimmälle terveysasemalle hyvinvointi ja terveystarkastuksen saamiseksi ja myös omaishoitoperheen

omatyöntekijä voi muistuttaa omaishoitajaa hakeutumaan lähimmälle terveysasemalle hyvinvointi- ja terveystarkastukseen. Onneli ja terveysasemat tiivistävät yhteistyötä asiassa ja jatkavat samanaikaisesti hyvin alkanutta yhteistyötä Ikäneuvolan kanssa, jossa tehdään ikääntyvien hoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksia.